

изборът на учителя Неофит Рилски и неговото обучение в Букурещ за нови методи на преподаване. Те се грижат за написването и напечатването на взаимоучителни таблици, учебници и пособия, необходими за новото светско училище. Благодарение на връзките на Мустакови със сръбския княз Милош Обренович се получава разрешение голям брой учебни книги и пособия, съставени от Н.Рилски да бъдат отпечатвани безплатно в Сръбската княжеска печатница в Крагуевац, преместена по-късно в Белград. Така през 1835г. и други години в Крагуевац се издават повече български книги отколкото сръбски.²⁵ А през лятото на 1835г. княз Милош Обренович, на връщане от Цариград минава през Габрово, заинтересован да види новото българско училище.²⁶ Той е посрещнат с голямо външение и тържественост от Неофит Рилски и всички свещеници в Габрово.

Като епитропи на училището Мустакови водят продължителни и тежки съдебни процеси срещу наследниците на завещани на училището имоти. Ценни сведения за мъчнотиите, прозорливостта и търпението на братя Мустакови, както и за тяхното благородство, получаваме от кореспонденцията между тях и Неофит Рилски. По повод желанието на Неофит да напусне Габрово, Димитър Мустаков му пише, че ще му бъде благодарен ако остане в Габрово, докато види плода на толкова разходи и трудове. Достойнството на един мъдър човек е да търпи и да се труди с всички сили да поправи такива неук и некултурни люде. Въпреки тревогата си за бъдещето на училището в Габрово, поради началните проблеми и мъчнотии, Мустакови подкрепят Неофит в народополезното му дело и го насърчават да не се откаже от учителската си дейност, защото народът има нужда от просвета.²⁷

Във фамилията Мустакови ярко се изявява силата и издръжливостта на българския дух. Те са хора с високо национално съзнание и творческо родолюбие и упорито търсят пътя към избавлението на своя народ от невежеството, неграмотността и жестоката робска действителност. Братята възлагат надежди на братска Русия, търсят подкрепа и обединение на силите на българите с тези на гърци и сърби в освободителните борби. Те подпомагат мнозина български емигранти във Влашко и морално, и материално. Приемат самия Георги Раковски в своята вила във Филарет, където той прекарва последните мъчителни месеци от живота си.²⁸

Отзивчиви към страданията на своя народ, Мустакови са готови да помогнат на всеки българин, поискал тяхната помощ. Издържат български младежи в чужди учебни заведения, с което съдействат активно за усвояването на съвременните постижения в Европа. До сетния си ден се мъчат да помогнат, да бъдат в помощ, с това което имат и могат.

Последна следа от рода Мустакови откриваме през 1886г., когато членове на Добродетелната дружина предават на българското правителство средства за търновското училище "Кирил и Методий" и болницата. Сред подписите е и този на К.Н.Мустаков.²⁹

Този поглед назад към хана на габровци в Букурещ и историческата проекция на неговите собственици в обществения и културен живот на българите от началото на XIX век, ни помага да осъзнаем колко енергия, смелост и сила носят тези българ-